

Abstrakt

Předkládaná disertační práce zkoumá proces pronikání humanismu a renesance do české knižní kultury od zavedení knihtisku až po rok 1547. Kriticky se staví proti převažující interpretační linii, vedoucí od národního obrození až po marxistickou literární vědu, která se snažila za každou cenu uchovat velkolepý obraz 16. století jako „zlatého věku“. Studie se opírá o poslední práce Petra Voita o českém knihtisku 1. poloviny 16. století a sleduje recepci humanismu a renesance z komplexního hlediska (ediční profily; typografie; ilustrace a knižní dekor; čtenářská recepce). Rozbor ukazuje, že ve sledovaném období žila česká převážně reformačně orientovaná společnost v sebestředném náboženském mesianismu a stavěla se rezervovaně až odmítavě k jakýmkoliv kulturním novinkám, zejména těm, které pocházely z Itálie jakožto sídla nenáviděného papežství. Knihtiskařská produkce velmi zřetelně odrážela konzervatismus a mravní rigorismus utrakvistické společnosti, která ignorovala zábavnou literaturu, protože ji považovala za samoúčelnou anebo dokonce za nežádoucí. V tomto rigidním náboženském schématu nenašly do české knižní kultury cestu renesanční literární žánry (petrarkovská poezie, novela, básnický epos atd.) ani humanistický textově-kritický přístup k antickým textům. Po celé sledované období jsou překlady z antických klasiků a ze soudobé renesanční literatury velmi řídké a patrně nenašly větší čtenářský ohlas. Původní literární (beletristická) produkce neexistovala. Pouze kronikářství, jakožto žánr stojící mezi odbornou a zábavnou literaturou, se těšilo oblibě měšťanského čtenáře. Typografický a umělecký rozbor dobových tisků ukazuje analogické výsledky – tiskaři se od gotického estetického názoru odpoutávali velmi pomalu. Přijetí antikvové, humanistické typografie se odehrávalo až ve 40. letech 16. století, a to pouze pro latinské texty – jazykově český knihtisk zůstal upoután k písmu gotické typologie až do konce 18. století. Muselo se čekat na obrození, než se česká knižní kultura pracně vrátila do evropského hlavního kulturního proudu jak z esteticko-typografického, tak i z literárního hlediska. A byli to paradoxně právě obrozenci, kteří začali mytizovat literární a knihtiskařský svět 16. století, jenž byl ve skutečnosti prapříčinou pocitu kulturního nedostatku, který zažívali.